

DUES CONCEPCIONS DEL BENESTAR

Comparació dels discursos sobre l'Estat del Benestar d'Artur Mas i Antoni Castells¹

La comparació del discurs pronunciat per Artur Mas el passat dia 21 de novembre amb el discurs que el conseller Antoni Castells va fer just un dia abans pot resultar molt interessant per establir les principals diferències en les concepcions del benestar de CiU i del PSC. Podrem observar, també, que moltes de les idees exposades per Artur Mas beuen directament del pensament exposat per Mauricio Rojas a *Suècia després del model suec. De l'Estat benefactor a l'Estat possibilitador*.

L'eix central d'ambdós discursos és la **capacitat d'elecció** dels usuaris dels serveis de benestar. Aquesta idea és molt clarament plantejada per Artur Mas quan afirma que el debat entre prestació pública i privada ha deixat de tenir sentit. L'Estat ha de garantir que els individus triïn aquells serveis que prefereixin **independentment de la titularitat** del prestador del servei. El valor que esdevé fonamental per a tots dos i en què s'acaben justificant les seves argumentacions és la **llibertat individual**.

L'Estat ha d'existir però el seu paper ha d'estar molt limitat. Un Estat massa intervencionista, massa paternalista no deixa espai per a l'autonomia de la persona, crea individus dependents i ofega qualsevol mena d'iniciativa privada o de la societat civil. Els individus que formen part de la societat són prou lliures i prou madurs i, per tant, l'Estat no ha de constreynir-los en quant a la presa de decisions relacionades amb el seu benestar. Aquesta desconfiança en l'Estat fa que es vagi més enllà i que en tots dos discursos no es parli ja d'Estat del Benestar sinó de **societat del benestar**.

Per a Artur Mas, la funció de l'Administració Pública ha de ser recaptar els impostos, i distribuir els recursos recaptats de manera equitativa però en cap cas l'Estat ha de triar per la persona. És a dir, **Mas equipara la prestació de serveis de benestar per part de l'Estat amb la manca de llibertat dels individus per triar els serveis**. De la mateixa manera, **Rojas associa la capacitat d'elecció amb la privatització i desregulació en la prestació dels principals serveis de benestar**.

La capacitat d'elecció ha de suposar un increment de les alternatives, és a dir, un augment i una diversificació dels prestadors de serveis de benestar. Aquí és on han de jugar un paper molt important la iniciativa privada i l'associativa, a més de la iniciativa pública. En aquest context de **diversitat de serveis**, la **competència entre els prestadors** per atraure el major nombre de clients es tradueix en un augment de la qualitat dels serveis. No obstant, malgrat basar bona part d'aquest discurs en les teories de l'economia liberal, Artur Mas **no té en compte que el mercat pot funcionar de manera imperfecta** creant, així, situacions en que

¹ Comparació del discurs pronunciat per Artur Mas el passat 21 de novembre a la conferència *Catalunya sense límits: el país que volem, el país que farem*, i del discurs del Conseller d'Economia, Antoni Castells, el passat 20 de novembre en el marc de la IV Conferència Nacional del PSC (*Vells i nous drets de l'Estat del Benestar*)

augment de la competència no tenen perquè suposar augment en la qualitat dels serveis o situacions d'injustícia social.

Mas proposa **l'extensió de la capacitat d'elecció a tots els serveis de benestar amb excepció dels serveis de salut** en determinats casos (ja que poden requerir un tractament diferent per raons d'urgència). Els mecanismes per fer possible la capacitat d'elecció no són descrits de manera explícita. Artur Mas, únicament fa referència al **xec escolar** que hauria de possibilitar a les famílies l'elecció del tipus d'educació que desitgessin pels seus fills.

La **responsabilitat individual** també és present en el model de benestar proposat per Artur Mas. La llibertat i la maduresa dels individus suposen uns individus capaços de decidir independentment de l'Estat, però, també responsables. Es proposa una **administració pública que exerceix una funció de control, però que confia en la iniciativa individual i de la societat civil per a la prestació dels serveis**, així com en un ús responsable dels serveis. S'apel·la a una ciutadania que no depengui de manera excessiva dels serveis de benestar i en la que primi, per sobre de qualsevol altre valor, la seva autonomia.

L'excés de burocràcia també és un problema per al correcte funcionament del sistema de benestar que introdueix importants elements d'ineficiència. Per aquest motiu, proposa uns poders públics que garanteixin allò que resulta essencial pel benestar de les persones i no una administració excessivament controladora. Per tant, l'Administració Pública ha de realitzar, sobretot, una **funció de regulació i de control**, de manera que es garanteixi, efectivament, la prestació d'uns serveis bàsics a la totalitat de la ciutadania i s'asseguri la qualitat d'aquests serveis. Però, en cap cas, l'Estat ha d'esdevenir excessivament garantista, fet que fomentaria una cultura de la dependència i una sobrecàrrega excessiva que afectarien negativament al seu funcionament. Malgrat això, una Administració que pugui dur a terme una avaluació exhaustiva dels serveis que finança requereix, per un costat, una major quantitat de recursos econòmics per fer efectius mecanismes potents d'avaluació i, també, un augment de la burocràcia en tant que cal incrementar el nombre d'organismes i institucions públiques dedicades al control i avaluació del funcionament dels serveis públics.

Finalment, Mas dóna molta rellevància a la **identitat forta de la societat catalana com a mecanisme que aporta seguretat com a poble**. Aquesta identitat col·lectiva s'ha de basar en uns valors compartits com la cultura de l'esforç, les oportunitats de promoció individual, la creativitat, l'obertura cap a l'exterior, la solidaritat, la tolerància i la cultura del diàleg; a més, de la llengua i la cultura com a valors fonamentals.

El discurs que el Conseller d'Economia, Antoni Castells, va fer a la clausura de la IV Conferència Nacional del PSC, també va posar l'accent sobre la capacitat d'elecció, tot i que des d'una perspectiva ben diferent i apuntant la necessitat de seguir preservant els principis i valors de l'Estat del Benestar tal i com ha existit fins ara.

En primer lloc, considera que el **consens** és un element fonamental del nostre Estat del Benestar i ha d'emanar de totes les seves actuacions. El nostre Estat del Benestar va néixer fruit d'un **gran pacte social i cívic** entre la socialdemocràcia i la democràcia cristiana. Doncs bé, aquest esperit de consens, present des dels primers temps del nostre sistema de benestar, és imprescindible en el moment actual. **No és possible una reforma del model de benestar sense un gran acord.** La construcció de l'Estat del Benestar va tenir com a objectiu fonamental la garantia de la llibertat i de la igualtat i **ni la llibertat ni la igualtat es poden oblidar en la renovació que ha d'afrontar el nostre sistema de benestar.**

La llibertat suposa **confiança en els individus, en la iniciativa privada i empresarial per a la construcció de l'Estat del Benestar.** A la vegada, la **igualtat suposa que els poders públics garanteixen uns serveis de benestar bàsics i universals i la igualtat d'oportunitats.** Tot això, en un **context democràtic**, en que la voluntat de la ciutadania és imprescindible en el funcionament de les institucions públiques. El saber combinar aquests dos elements ha estat i ha de ser el motor de benestar de la nostra societat.

Castells, però, tampoc perd de vista que, en el context actual, la **competitivitat** resulta fonamental si aspirem a ser una societat econòmicament potent i amb uns elevats nivells de benestar. Aquesta competitivitat requereix grans inversions en infraestructures, en capital humà i en innovació tecnològica. I és aquí on entra la necessitat de millorar el nostre sistema de finançament, especialment si tenim en compte que la Generalitat de Catalunya té competències en tres dels quatre grans àmbits que conformen l'Estat del Benestar.

La millora del nostre Estat del Benestar és imprescindible si volem que la nostra sigui una societat on imperi la **cohesió social.** Hem de ser capaços de fer front a nous reptes com la immigració o els nous riscos socials que són una conseqüència directa del nostre desenvolupament i de la nostra maduresa com a societat. I la millora passa per la **qualitat.** La qualitat ha de ser un objectiu primordial en la prestació dels serveis de benestar. Només amb serveis públics d'elevada qualitat és possible aconseguir la integració i la cohesió i evitar el sorgiment d'una doble xarxa, així com, la degradació de la xarxa pública.

La competitivitat no ha d'esdevenir una justificació per al retrocés del nostre Estat del Benestar, però tampoc ens hem de mostrar reticents a les reformes. **La necessitat de ser competitius ens ha de dur a buscar solucions i alternatives en el si del model de benestar.** Ens ha d'impulsar a acabar amb les ineficiències que produeixen les mancances en el funcionament del sector públic. Les reformes han de suposar un reforçament del benestar, a més, d'un Estat acord amb els reptes i necessitats de la Catalunya actual.

Aquestes reformes s'han d'adreçar a **agilitzar el funcionament de l'Estat del Benestar,** per tal que sigui capaç de respondre de forma ràpida i eficaç. Hem de ser conscients que les **polítiques socials suposen una gran inversió productiva** i, per tant, les hem d'impulsar amb molta més

força. La consecució d'un **mercat de treball més flexible (però no més precari)** és una altra reforma important. Un mercat de treball flexible suposarà importants guanys en competitivitat. Finalment, Antoni Castells es refereix a la importància de la **responsabilitat individual** en el nostre Estat del Benestar. L'impuls de la corresponsabilització dels individus és fonamental per **evitar l'extensió d'una cultura de la dependència** i per evitar la desincentivació dels individus.

Aquestes són algunes de les principals reformes que s'han d'impulsar per tal de modernitzar i de millorar el nostre Estat del Benestar. No obstant, Castells també ens adverteix de la **complexitat** que suposarà engegar un procés de reforma de l'Estat del Benestar en la nostra societat si tenim en compte que el nostre model de benestar encara no està plenament desenvolupat. En aquest sentit, hem de definir molt bé què és allò que podem reformar i allò que no és possible modificar abans d'iniciar qualsevol tipus de canvi i, també, hem de ser capaços d'aprofitar l'experiència d'altres sistemes de benestar més avançats que el nostre i que ja han dut a terme processos de modificació.

Com podem veure, les concepcions de benestar i els valors que es desprenen d'aquestes concepcions presenten diferències importants. Del discurs d'Artur Mas es desprèn una concepció d'un sistema de benestar assistencialista i amb un fort component individualista. La justificació d'aquest model la trobem en la seva apel·lació a la llibertat individual. La capacitat d'elecció i la importància de la iniciativa privada centren la major part del discurs. En canvi, de la intervenció d'Antoni Castells es desprenen també altres valors, sense que això suposi deixar de banda la llibertat individual. Tant l'autonomia de les persones com la importància de la iniciativa privada són reconegudes en el model de benestar que proposa el conseller. Però la llibertat no és l'únic valor que l'Estat de Benestar busca garantir, segons el conseller Castells, sinó que també té com a objectius fonamentals la igualtat d'oportunitats, la cohesió i la integració socials, i la qualitat dels serveis.